Πρόλογος στην ετήσια έκθεση για τον ανταγωνισμό του 2019 από την εκτελεστική αντιπρόεδρο κ. Margrethe Vestager

Καθώς τελείωνε το 2019, ελάχιστοι θα μπορούσαν να προβλέψουν ότι οι εξελίξεις στις αρχές του 2020 θα άλλαζαν ριζικά τον κόσμο και την παγκόσμια οικονομία. Η έξαρση της νόσου COVID-19 αποτέλεσε αλλαγή παραδείγματος από πολλές απόψεις και μας ανάγκασε να προσαρμοστούμε γρήγορα και να ξανασκεφτούμε τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούμε. Θεωρώ ότι μπορούμε να πούμε ότι στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού, η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες.

Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν στήριξη σε εταιρείες προκειμένου να αντιμετωπιστεί σοβαρή διαταραχή στις οικονομίες τους. Τον Μάρτιο του 2020, η Επιτροπή ενέκρινε προσωρινό πλαίσιο που επιτρέπει στα κράτη μέλη να μεριμνούν για τη διατήρηση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε επαρκή ρευστότητα και να συμβάλουν στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και στη συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, ενόσω η κρίση εξελισσόταν, η Επιτροπή παρέτεινε τρεις φορές το προσωρινό πλαίσιο για να καλύψει τις ανάγκες των κρατών μελών και των επιχειρήσεων, παρέχοντας μεταξύ άλλων περαιτέρω στήριξη για την ανάπτυξη και την παραγωγή προϊόντων σχετικών με τη νόσο COVID-19, καθώς και επιδοτήσεις μισθών και ανακεφαλαιοποιήσεις. Η θέσπιση του προσωρινού πλαισίου και οι ακόλουθες τροποποιήσεις αποδεικνύουν ότι η Επιτροπή μπόρεσε να αντιδράσει, να προσαρμοστεί και να αντιμετωπίσει περιστάσεις που εξελίσσονταν ραγδαία, έχοντας παράλληλα κατά νου την ανάγκη για ισότιμους όρους ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά. Κι αυτό γιατί χρειαζόμαστε η ενιαία αγορά μας να ανακάμψει δυναμικά.

Η πανδημία της COVID-19 επηρέασε αναπόφευκτα και άλλους τομείς της πολιτικής ανταγωνισμού.

Τον Μάρτιο του 2020, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού, η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού δημοσίευσαν κοινή δήλωση στην οποία περιέγραφαν τον τρόπο με τον οποίο σκόπευαν να εφαρμόσουν τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού δήλωσαν ότι θα διευκόλυναν τη λήψη αναγκαίων και προσωρινών μέτρων για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εφοδιασμού που προκάλεσε η πανδημία. Ωστόσο, ταυτοχρόνως προειδοποίησαν ότι δεν θα διστάσουν να παρέμβουν εάν η κρίση χρησιμοποιηθεί για τη συγκάλυψη αντιανταγωνιστικών πρακτικών.

Στον τομέα της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, τον Απρίλιο του 2020, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση σχετικά με το προσωρινό πλαίσιο, με την οποία παρείχε καθοδήγηση προς τις εταιρείες. Στην ανακοίνωση, η Επιτροπή καθόρισε την πρακτική που θα ακολουθούσε κατά την αξιολόγηση έργων συνεργασίας που ήταν αναγκαία λόγω της πανδημίας COVID-19, όπως η προμήθεια φαρμάκων και ιατρικού εξοπλισμού.

Στον τομέα των συγκεντρώσεων, μετά από μια αρχική περίοδο κατά την οποία η ΓΔ Ανταγωνισμού δημοσίευσε ανακοίνωση ζητώντας από τις επιχειρήσεις να καθυστερήσουν την υποβολή κοινοποιήσεων, οι εργασίες συνεχίστηκαν με ελάχιστες διαταραχές, τόσο όσον αφορά τις υποθέσεις απλοποιημένης διαδικασίας, όσο και τις πιο περίπλοκες υποθέσεις.

Είμαι περήφανη για το γεγονός ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής ανταποκρίθηκαν στην πρόκληση που έθεσε η πρωτοφανής αυτή κρίση. Πολύ μεγάλος αριθμός κοινοποιήσεων κρατικών ενισχύσεων αξιολογήθηκαν υπό ακραία πίεση χρόνου. Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων στην ΕΕ εξακολούθησε να λειτουργεί, με την Επιτροπή να τηρεί τις νόμιμες προθεσμίες εκπληρώνοντας παράλληλα τις

νομικές της υποχρεώσεις. Η επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας συνεχίστηκε χωρίς σημαντικές καθυστερήσεις.

Ας μην ξεχνάμε όμως και τα επιτεύγματα του 2019.

Η δράση της Επιτροπής το 2019 κάλυψε ένα ευρύ φάσμα τομέων, προάγοντας τις ανοικτές και αποδοτικές αγορές στην ΕΕ. Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ εξακολούθησε να στηρίζει βασικές πολιτικές προτεραιότητες της Επιτροπής που συνδέονται με την εσωτερική αγορά, όπως η ψηφιοποίηση, η δίκαιη φορολογία, η ενέργεια και το κλίμα.

Η Επιτροπή απέδειξε την ικανότητά της να εφαρμόζει αυστηρά τους κανόνες ανταγωνισμού, επιβάλλοντας κυρώσεις σε περιπτώσεις αντιανταγωνιστικών συμφωνιών μεταξύ εταιρειών και επιχειρήσεων που καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους εις βάρος των καταναλωτών. Το 2019, η Επιτροπή εξέδωσε 15 αποφάσεις επιβολής κυρώσεων σε περιπτώσεις αντιανταγωνιστικών συμπεριφορών. Επίσης, η Επιτροπή περαίωσε τέσσερις αντιμονοπωλιακές υποθέσεις βάσει της διαδικασίας οικειοθελούς συνεργασίας.

Το 2019, κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή 382 συγκεντρώσεις. Αν και ελαφρώς μειωμένος κατ' απόλυτες τιμές σε σχέση με το 2018, ο αριθμός των κοινοποιήσεων το 2019 παρέμεινε σε πολύ υψηλό επίπεδο. Οι περισσότερες συγκεντρώσεις που κοινοποιήθηκαν το 2019 δεν ήγειραν ανησυχίες όσον αφορά τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή εξέδωσε 362 αποφάσεις συγκεντρώσεων το 2019 και παρενέβη σε 19 περιπτώσεις. Τρεις συγκεντρώσεις απαγορεύθηκαν, δέκα συγκεντρώσεις εγκρίθηκαν κατόπιν δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν στο πρώτο στάδιο και έξι εγκρίθηκαν κατόπιν διορθωτικών μέτρων μετά το δεύτερο στάδιο. Τα περισσότερα διορθωτικά μέτρα που έγιναν δεκτά από την Επιτροπή το 2019 συνίσταντο σε εκποιήσεις ενσώματων ή άυλων στοιχείων ενεργητικού, επιβεβαιώνοντας την προτίμηση της Επιτροπής στα διαρθρωτικά διορθωτικά μέτρα.

Η Επιτροπή εξέδωσε 308 αποφάσεις για κρατικές ενισχύσεις το 2019. Ενέκρινε καθεστώτα κρατικών ενισχύσεων που επιτρέπουν στα κράτη μέλη, για παράδειγμα, να επιτύχουν περιβαλλοντικούς στόχους, να αναπτύξουν ευρυζωνικά δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας, και να χρηματοδοτήσουν την έρευνα σε βασικούς κλάδους. Το 2019 εγκρίθηκε ένα δεύτερο σημαντικό έργο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ) για την ανάπτυξη συσσωρευτών με τη συμμετοχή επτά κρατών μελών. Επιπλέον, η Επιτροπή συνέχισε τις προσπάθειές της προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη δεν χορηγούν αθέμιτα φορολογικά πλεονεκτήματα σε επιλεγμένες εταιρείες, επιτρέποντάς τους να αποφεύγουν την καταβολή του φόρου που τους αναλογεί.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η καταλληλότητά τους για τον σκοπό που εξυπηρετούν, η αξιολόγηση των κανόνων ανταγωνισμού συνεχίστηκε το 2019, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Στον αντιμονοπωλιακό τομέα, συνεχίστηκαν οι αξιολογήσεις του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες (ΚΑΚΚ) για τις οριζόντιες συμφωνίες, του ΚΑΚΚ για τις κάθετες συμφωνίες, του ΚΑΚΚ για τα αυτοκίνητα οχήματα και του ΚΑΚΚ για τα consortia. Όσον αφορά τις συγκεντρώσεις, η Επιτροπή συνέχισε την αξιολόγηση επιλεγμένων διαδικαστικών και δικαιοδοτικών πτυχών του ελέγχου των συγκεντρώσεων στην ΕΕ. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, συνεχίστηκε ο έλεγχος καταλληλότητας των κανόνων που εντάσσονται στην πρωτοβουλία για τον εκσυγχρονισμό των κρατικών ενισχύσεων, καθώς και ορισμένων άλλων κανόνων. Τον Ιανουάριο του 2020 δρομολογήθηκε αξιολόγηση της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς.

Επί του παρόντος, οι περισσότερες αγορές βιώνουν ανατρεπτικές αλλαγές, ιδίως όσον αφορά τους θεμελιώδεις μετασχηματισμούς που επέφερε η εν εξελίξει ψηφιοποίηση της κοινωνίας. Οφείλουμε όλοι να προσαρμοστούμε, οι παραγωγοί, οι καταναλωτές, οι υπεύθυνοι για τη χάραξη της πολιτικής

— αλλά εξίσου και εμείς, οι φορείς επιβολής της πολιτικής ανταγωνισμού. Προκειμένου να συνεχίσουμε να ανταποκρινόμαστε στις απαιτήσεις, δεν πρέπει να εφησυχάζουμε, αλλά πάντα να αναστοχαζόμαστε τον τρόπο με τον οποίο ενεργούμε, να μαθαίνουμε από τις εμπειρίες μας και, όποτε χρειάζεται, να αναθεωρούμε τα εργαλεία μας όσον αφορά την επιβολή της νομοθεσίας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ανέθεσα να καταρτιστεί η έκθεση των τριών ειδικών συμβούλων με τίτλο «Πολιτική ανταγωνισμού για την ψηφιακή εποχή», η οποία δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2019. Οι ειδικοί σύμβουλοι συμπέραναν ότι το βασικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού είναι αξιόπιστο και επαρκώς ευέλικτο για την προστασία του ανταγωνισμού στην ψηφιακή εποχή. Ωστόσο, προειδοποίησαν ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ισχύ που διαθέτουν στην αγορά οι ψηφιακές πλατφόρμες. Μετά από διεξοδική ανάλυση που βασίστηκε στην έκθεση των ειδικών συμβούλων και σε άλλες πρόσφατες εκθέσεις, τον Ιούνιο του 2020 η Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση προκειμένου να εξεταστεί η ανάγκη για ένα νέο εργαλείο στον τομέα του ανταγωνισμού που θα επιτρέπει να αντιμετωπίζονται έγκαιρα και αποτελεσματικά τα διαρθρωτικά προβλήματα στον τομέα αυτόν.

Για να είναι βέβαιο ότι οι αγορές λειτουργούν καλά σε ολόκληρο το φάσμα της οικονομίας, μερικές φορές δεν αρκεί η αυστηρή εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που ήδη ισχύουν. Η συμπλήρωση της επιβολής αυτών των κανόνων με ειδικές τομεακές ρυθμίσεις μπορεί να είναι αναγκαία προκειμένου να αποφευχθούν δυσλειτουργίες της αγοράς. Αυτό μπορεί να ισχύει στις αγορές στις οποίες κυριαρχούν ψηφιακές πλατφόρμες που λειτουργούν ως ρυθμιστές πρόσβασης. Η ανταγωνιστικότητα προϋποθέτει τον ανταγωνισμό, τόσο στο εσωτερικό όσο και παγκοσμίως. Η πολιτική ανταγωνισμού από μόνη της δεν διασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα. Πρέπει να συμπληρώνεται από μια αποτελεσματική βιομηχανική πολιτική που θα θέτει τις προϋποθέσεις ώστε οι επιχειρηματίες να υλοποιούν τις ιδέες τους και θα επιτρέπει στις επιχειρήσεις κάθε μεγέθους να ακμάζουν και να αναπτύσσονται. Τον Μάρτιο του 2020, στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Μια νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη», η Επιτροπή παρουσίασε το όραμά της για το τι επιθυμεί να επιτύχει η ΕΕ έως το 2030 και μετά.

Η οικονομία της ΕΕ είναι ανοικτή και στενά συνδεδεμένη με τον υπόλοιπο κόσμο. Ωστόσο, ο ανοικτός μας χαρακτήρας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη στρέβλωση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά, π.χ. από αλλοδαπές επιχειρήσεις που λαμβάνουν κρατική στήριξη. Χρειαζόμαστε τα κατάλληλα εργαλεία για να αντιμετωπίσουμε τις δυσμενείς επιπτώσεις που προκαλούν οι ξένες επιδοτήσεις. Για αυτόν τον λόγο, η Επιτροπή ξεκίνησε διάλογο, δημοσιεύοντας Λευκή Βίβλο σχετικά με την εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού όσον αφορά τις ξένες επιδοτήσεις, τον Ιούνιο του 2020.

Συμπερασματικά, οι βασικοί κανόνες της ΕΕ στον τομέα του ανταγωνισμού παραμένουν εξίσου επίκαιροι, όπως και πριν από 60 και πλέον έτη, όταν θεσπίζονταν στη Συνθήκη. Από κοινού με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού της ΕΕ, η Επιτροπή θα συνεχίσει να επιβάλλει τους κανόνες με δίκαιο τρόπο, βάσει πραγματικών περιστατικών, αποδεικτικών στοιχείων και ενδελεχούς ανάλυσης, τηρώντας παράλληλα τις δέουσες διαδικασίες. Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά προωθεί την καινοτομία, τον δυναμισμό και την οικονομική ανάπτυξη, προς όφελος όλων. Η πολιτική ανταγωνισμού θα συμβάλει στην εκπλήρωση των πρωταρχικών φιλοδοξιών της τρέχουσας Επιτροπής, όπως ο οικολογικός προσανατολισμός της οικονομίας, η διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της ΕΕ, και η ενίσχυση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων.